

TOSHKENT VILOYATI BARQAROR RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI
OMILLAR VA ULARNI BAHOLASH

Sevara Ismatova Abdushukur qizi

TDIU huzuridagi "O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning ilmiy asoslari va muammolari"

ilmiy-tadqiqot markazi doktoranti ORCID: 0009-0007-8174-0498

sevaraismatova99@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada Toshkent viloyati barqaror rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar - iqtisodiy, ijtimoiy, ekologik va institutsional jihatlar tahlil qilinadi. Investitsiyalar hajmi, sanoat ishlab chiqarishi, aholining demografik o'sishi, xizmatlar sektori rivoji, suv resurslari samaradorligi hamda chiqindilarni boshqarish tizimlari asosiy indikatorlar sifatida yoritilgan. O'zbekistonning "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi" (2019-2030) va xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan loyihalar viloyatning uzoq muddatli rivojlanishida muhim o'rin tutishi alohida ta'kidlanadi. Maqola yakunida hududning barqaror rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi risklar ko'rsatilib, investitsiyalarni rag'batlantirish, resurslarni tejash va ekologik barqarorlikni ta'minlash bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Toshkent viloyati, barqaror rivojlanish, investitsiyalar, sanoat, xizmatlar sektori, ijtimoiy infratuzilma, yashil iqtisodiyot, suv resurslari, chiqindilarni boshqarish, ekologik barqarorlik.

FACTORS AFFECTING THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TASHKENT
REGION AND THEIR ASSESSMENT

Sevara Ismatova Abdushukur qizi

PhD student of the Scientific Research Center "Scientific Foundations and Problems of the Development of the Economy of Uzbekistan" at the Tashkent State Technical University ORCID: 0009-0007-8174-0498 sevaraismatova99@gmail.com

Abstract: This article analyzes the main factors affecting the sustainable development of the Tashkent region - economic, social, environmental and institutional aspects. The volume of investments, industrial production, demographic growth of the population, development of the service sector, efficiency of water resources and waste management systems are highlighted as key indicators. It is emphasized that the "Strategy of Transition to a Green Economy" of Uzbekistan (2019-2030) and projects implemented in cooperation with international financial institutions play an important role in the long-term development of the region. At the end of the article, risks that hinder the sustainable development of the region are indicated and practical recommendations are given to stimulate investment, save resources and ensure environmental sustainability.

Keywords: Tashkent region, sustainable development, investments, industry, service sector, social infrastructure, green economy, water resources, waste management, environmental sustainability.

ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ ТАШКЕНТСКОЙ ОБЛАСТИ, И ИХ ОЦЕНКА

Севара Исматова Абдушукур кизи

Аспирант Научно-исследовательского центра «Научные основы и проблемы развития экономики Узбекистана» при Ташкентском государственном техническом университете ORCID: 0009-0007-8174-0498 sevaraismatova99@gmail.com

Аннотация: В данной статье анализируются основные факторы, влияющие на устойчивое развитие Ташкентской области – экономические, социальные, экологические и институциональные. В качестве ключевых показателей выделены объем инвестиций, промышленное производство, демографический рост населения, развитие сферы услуг, эффективность водных ресурсов и систем управления отходами. Подчеркивается, что «Стратегия перехода Узбекистана к зеленой экономике» (2019–2030 годы) и проекты, реализуемые совместно с международными финансовыми институтами, играют важную роль в долгосрочном развитии региона. В конце статьи обозначены риски, препятствующие устойчивому развитию региона, и даны практические рекомендации по стимулированию инвестиций, экономии ресурсов и обеспечению экологической устойчивости.

Ключевые слова: Ташкентская область, устойчивое развитие, инвестиции, промышленность, сфера услуг, социальная инфраструктура, зеленая экономика, водные ресурсы, управление отходами, экологическая устойчивость.

KIRISH

Toshkent viloyati — O'zbekistonning iqtisodiy, ijtimoiy va infratuzilma jihatdan eng faollashgan hududlaridan biri. Viloyat iqtisodiyoti sanoat, qurilish, qishloq xo'jaligi va xizmatlar tarmoqlariga asoslangan. Barqaror rivojlanishga erishish viloyatning iqtisodiy o'sishidan tashqari ijtimoiy farovonlik, ekologik barqarorlik va infratuzilma chidamliligini ham talab qiladi.

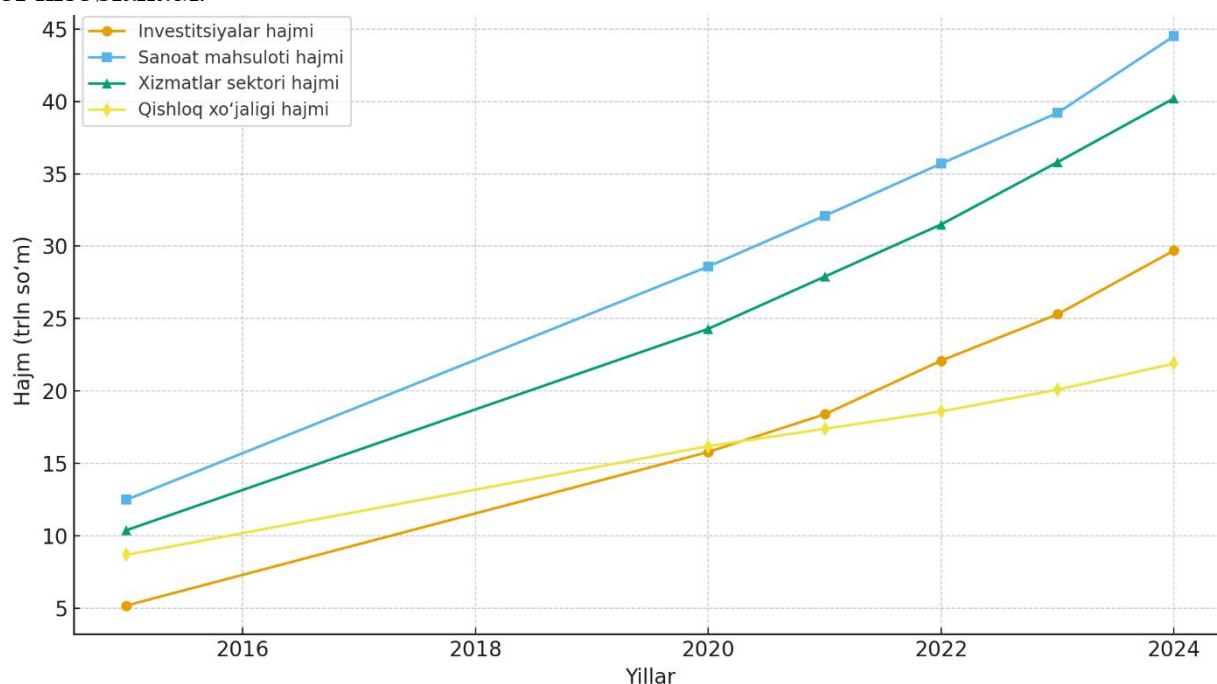
Iqtisodiy omillar sifatida viloyatga tashqi va mahalliy investitsiyalar oqimi iqtisodiy rivojlanishning asosiy drayveri hisoblanadi. Rasmiy manbalar va viloyat statistikasi bo'yicha asosiy kapitalga o'zlashtirilgan investitsiyalar hajmi oshib borayotgani ko'rsatilgan - bu yangi ishlab chiqarish quvvatlari, transport va kommunal infratuzilmasi barpo etilishiga olib keladi. Investitsiyalar turli tumanni rivojlantirishda teng bo'lmagan tarqaladi, shu bois hudud ichidagi ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarni monitoring qilish muhim.

Toshkent viloyatida sanoat sektori yuqori ulushga ega: viloyat sanoatining qayta tiklanishi va kengayishi ish bilan ta'minlashga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Biroq sanoatning aniq tarmoqlarga (masalan, metallurgiya, kimyo, konchilik bilan bog'liq klasterlar) bog'liqligi hududni tashqi shoklarga (narxlar pasayishi, eksport talabining pasayishi) sezgir qiladi.

Jahon banki va boshqa donორlar bilan amalga oshirilayotgan loyihalar hudud infratuzilmasini mustahkamlashga yordam beradi.

Ijtimoiy omil sifatida aholi soni va uning tarkibi (yosh tuzilishi) mahalliy mehnat bozoriga va ijtimoiy xizmatlarga bosim ko'rsatadi. Toshkent viloyatining doimiy aholisi oshishi natijasida ta'lim, sog'liqni saqlash va uy-joy ehtiyojlari ortadi. Shuningdek, shaharlarga migratsiya ishchi kuchi ta'minoti va qishloq joylarning boshqacha rivojlanishiga sabab bo'ladi.

Sog'liqni saqlash, ta'lim va ijtimoiy ta'minot tizimlarining qamrovi va sifati hududning barqarorligini belgilaydi. Xizmatlar sektori rivoji Toshkent viloyatining raqobatbardoshligini oshiradi, ammo xizmatlar sog'lom o'sishi uchun ijtimoiy infratuzilma ustuvor hisoblanadi.

1-rasm. Toshkent viloyati barqaror rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar (2015-2024)

Yuqoridagi rasmga ko'ra, 2015–2024 yillarda Toshkent viloyatining barqaror rivojlanishida xizmatlar va sanoat sektori yetakchi rol o'ynagan. Investitsiyalar hajmi keskin oshib, hududda yirik infratuzilma va sanoat loyihalari amalga oshirilgan. Qishloq xo'jaligi o'sishi mavjud, lekin boshqa sohalarga qaraganda sustroq. Bu tendensiya Toshkent viloyatining industrial va xizmatlar markaziga aylanayotganini ko'rsatadi.

Ekologik omillardan bo'lgan suv resurslari bo'yicha Toshkent viloyati qishloq xo'jaligi va suv ta'minoti bilan bog'liq hudud hisoblanadi. Jahon bankining yaqinda e'lon qilingan loyihasi singari, sug'orish infratuzilmasini modernizatsiyalash suv yo'qotishlarini pasaytirib, qishloq xo'jaligi samaradorligini oshiradi va bu hududning uzoq muddatli barqarorligi uchun muhim hisoblanadi.

Sanoat va qurilish intensivligi – havo va yer ifloslanishiga, shuningdek chiqindi ko'payishiga sabab bo'ladi. O'zbekiston hukumati chiqindilarni qayta ishlash va "waste-to-energy" loyihalarini yo'lga qo'yishni e'lon qilgan; bunday loyihalar hududiy darajada chiqindilarni kamaytirish, energiya manbalarini diversifikatsiya qilish va uglerod izi

kamaytirishga yordam beradi. Reuters kabi xalqaro manbalar ushbu yirik WtE loyihalari haqida ma'lumot bergan.

O'zbekistonning 2019-2030-yillarga mo'ljallangan "Green Economy" strategiyasi energiya samaradorligi, qayta tiklanuvchi energiya va tabiiy resurslarni oqilona boshqarishni ta'kidlaydi. Hudud darajasida strategiyani amalga oshirish uchun konkret loyihalar (masalan, quyosh/PV parklari, energiya modernizatsiyasi) talab etiladi.

Toshkent viloyatining barqaror rivojlanishi ko'p omillarga bog'liq: investitsiyalar, sanoat va xizmatlar tarmoqlari, ijtimoiy infratuzilma, suv va atrof-muhit resurslari hamda lokal siyosiy institutlarning qobiliyati.

Mamlakatning Green Economy strategiyasi va xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik loyihalari viloyatga o'tish yo'lida imkoniyatlar yaratmoqda.

Ammo muvaffaqiyat uchun resurslarni oqilona boshqarish, chiqindilar va ifloslanishni kamaytirish, hamda malaka va ijtimoiy infratuzilmani mustahkamlash zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- Toshkent viloyati statistika boshqarmasi - rasmiy press-relizlar va statistik ko'rsatkichlar (Toshvilstat)
- Statistika agentligi (SIAT) - investitsiyalar va hududiy iqtisodiy ko'rsatkichlar.
- "Strategy for the transition to a Green Economy (2019–2030)", Prezident qarori va tegishli hujjatlar.
- UNDP Uzbekistan - Green transition va hududiy qo'llab-quvvatlash hisobotlari.
- Reuters - chiqindilardan energiya (waste-to-energy) bo'yicha milliy loyiha e'lonlari.